



XVII OLIMPIADA MEDIEWISTYCZNA

A.D. 2024

PRZECZYTAJ !

Szanowny Młody Mediewisto,

gratulujemy uzyskania **statusu laureata Olimpiady Mediewistycznej**. Jesteśmy przekonani, że średniowiecze nie ma już dla Ciebie żadnych tajemnic. Przed Tobą zadania III etapu Olimpiady Mediewistycznej obejmujące pisemną interpretację wskazanych tekstów źródłowych.

Zanim przystąpisz do rozwiązywania testu sprawdź, czy Twój materiał jest kompletny. Powinien zawierać 8 stron. Na drugiej stronie są pytania identyfikacyjne. Musisz na nie odpowiedzieć. Zadania zaczynają się od strony trzeciej. W wypadku braku jakiegokolwiek strony lub niemożności odczytania zadania z innego powodu, zgłoś to natychmiast do opiekuna sali. Jeżeli pomylisz się w odpowiedziach i zorientujesz się w trakcie pisania testu, skreśl błędną wypowiedź i wyraźnie zaznacz prawidłową. Za każdą prawidłową odpowiedź możesz uzyskać 1 pkt, łącznie 41 punktów.

PRACUJ SAMODZIELNIE!

Opiekun sali może Cię wyprosić z klasy, unieważniając Twoją pracę, po stwierdzeniu korzystania z niedozwolonych metod pomocy (np. wszelkich środków łączności).

Legnica, 18.04.2024 r.

POWODZENIA

Sekretarz Komitetu Głównego OM

Ewa Stanecka-Spula



WYPEŁNIJ WIELKIMI LITERAMI

imię i nazwisko uczestnika:

.....

data urodzenia

szkoła (i miejscowość), którą reprezentuje uczestnik

.....

.....

Klasa –

Przeczytaj uważnie poniższe teksty źródłowe i odpowiedz na pytania znajdujące się pod każdym z nich, odwołując się również do wiedzy pozaźródłowej.

I. Anonim tzw. Gall, *Kronika polska*, przeł. R. Grodecki

Pierwszy więc książę polski Mieszko dostał łaski chrztu za sprawą wiernej żony; a dla sławy jego i chwały w zupełności wystarczy [jeśli powiemy], że za jego czasów i przez niego Światłość niebiańska nawiedziła królestwo polskie. Z tej to bowiem błogosławionej niewiasty spłodził sławnego Bolesława, który po jego śmierci po męsku rządził królestwem i za łaską Bożą w taką wzrósł cnotę i potęgę, iż ozłocił – że tak powiem – całą Polskę swą zacnością. Któż bowiem zdoła godnie opowiedzieć jego mężne czyny i walki stoczone z narodami okolicznymi, a cóż dopiero na piśmie przekazać [je] pamięci? Czyż to nie on ujarzmił Morawy i Czechy, a w Pradze stolec książęcy zagarnął i swym zastępcom go porучzył? Czyż to nie on wielokrotnie pokonał w bitwie Węgrów i cały ich kraj aż po Dunaj zagarnął pod swoją władzę? Nieposkromionych zaś Sasów z taką mocą poskromił, że w środku ich ziemi żelaznymi słupami [wbitymi] w rzece Sali oznaczył granice Polski. [...] Również i to uważamy za godne przekazania pamięci, że za jego czasów cesarz Otto Rudy przybył do [grobu] św. Wojciecha dla modlitwy i pojednania, a zarazem w celu poznania sławnego Bolesława, jak o tym można dokładniej wyczytać w księdze o męczeństwie [tego] świętego.

Pytania

1. Jak miała na imię żona Mieszka I, o której mowa w powyższym fragmencie? Z jakiej wywodziła się dynastia? (2 p.)

..... Dąbrowka / Dobrawa
..... Przemyślidów

2. Jaki przydomek nosił „sławny Bolesław” wymieniony w tekście? Od którego roku był władcą Polski? (2 p.)

..... Chrobry
..... 992 r.

3. W którym roku cesarz Otto, zwany tutaj Rudym, przybył do grobu św. Wojciecha? Jak nazwano spotkanie władcy Polski z cesarzem? (2 p.)

..... 1000 r.
..... Zjazd Gnieźnieński

4. W którym roku doszło do męczeńskiej śmierci św. Wojciecha? Kto go zamordował? (2 p.)

..... 997 r.
..... Prusowie

5. Jaki gatunek historiograficzny reprezentuje kronika Anonima zw. Gallem? Z ilu składa się ksiąg? (2 p.)

..... dzieje książąt (*gesta ducum*)
..... składa się z trzech ksiąg

II. Wezwanie papieża Urbana II do wyprawy krzyżowej, oprac. J. Żuławiński

[Papież Urban II] [...] usłyszawszy, że Turcy odebrali chrześcijanom wewnętrzną część Romanii [...], zwołał synod i wygłosił długą mowę. Ta mowa Urbana II została powitana przychylnie i spotkała się z życzliwością wszystkich [...]. On powiedział:

„Ponieważ, o synowie Boży, obiecaliście energiczniej niż zwykle podtrzymywać w waszym środowisku należy pokój, a jeszcze sumienniej przestrzegać praw Kościoła, powinniście dążyć do tego, aby siłę waszej gorliwości obrócić na jaką bądź inną Bożą i waszą sprawę. Wszak jest koniecznością, abyście niezwłocznie podążyli z pomocą waszym braciom zamieszkującym na Wschodzie i potrzebującym waszej, niejednokrotnie obiecywanej im pomocy. Na nich zwalili się bowiem, jak o tym większości z was już doniesiono, Turcy i Arabowie, którzy dotarli aż do Morza Śródziemnego, do tego miejsca, które zwie się «ręką św. Jerzego» [tj. Dardaneli], u granic Romanii. Zajmując coraz dalsze ziemie tychże chrześcijan, uzyskali nad nimi przewagę niejednokrotnie rozbijając ich w walce, wielu zabili lub wzięli do niewoli, kościoły porozbijali, a imperium spustoszyli. I jeśli wy spokojnie pobłażać będziecie jeszcze przez pewien czas wszystkim tym gwałtom, oni zwyciężą jeszcze więcej ludzi oddanych Bogu.

Dlatego zwracam się z pokorną prośbą, nie ja, lecz Pan, abyście wy, głosiciele Chrystusowi, częściej nakłaniali wszystkich, do jakiego by kto nie należał stanu, zarówno pieszych, jak i konnych, tak biednych, jak i bogatych, aby oni w porę pomogli wschodnim chrześcijanom i wypędzili z granic chrześcijańskiego świata ludzi tego niecnego rodzaju. Mówię to obecnym, polecam przekazać to nieobecnym. Wszak to nakazuje Chrystus.

Wszystkim idącym tam, w wypadku ich zgonu na lądzie czy na morzu lub w boju z poganami, od tej chwili odpuszczone będą grzechy. To przyrzeczenie idącym daję ja jako upoważniony przez Boga. Jaka byłaby sromota, jeśliby tak nikczemny, zdeprawowany i służący demonom rodzaj ludzi jednakże pokonał przenikniętych wiarą w Boga i opromieniony imieniem

Chrystusa ród ludzki. Jaką hańbą okryje się sam Pan, jeśli wy nie pomożecie tym, którzy są takimi samymi wyznawcami Chrystusa jak i my! Niech wystąpią przeciw niewiernym do boju, który należy zacząć, do boju, który powinien przynieść w obfitości łupów, ci, którzy od dawna przywykli nadużywać praw prywatnej wojny przeciw swoim współwyznawcom.

Niech się obecnie staną rycerzami ci, którzy przedtem byli rozbójnikami. Niech obecnie prowadzą sprawiedliwą walkę z barbarzyńcami ci, którzy poprzednio walczyli przeciw braciom i współrodakom. Niech otrzymają teraz wieczną nagrodę ci, którzy dawniej za małą zapłatę byli najemnikami. Niech podwójny honor uwieńczy wysiłki tych, którzy trudzili się ze szkodą ciała i duszy. Kto tu nieszczęśliwy i biedny, tam będzie bogaty, kto tu przeciwnikiem Boga, tam będzie Jemu przyjacielem. Niech zatem idący nie zwlekają, ale, powierzwszy swoje dobra [w godne ręce] i zebrawszy środki na koszty podróży, z końcem zimy, w najbliższą wiosnę, niech z Bogiem żywo wyruszą w drogę”.

Pytania

1. W którym roku odbywał się synod zwołany przez papieża Urbana II? Podaj kraj i miejsce, w którym toczyły się obrady? (2 p.)

..... 1095 r.
..... Francja, Clermont

2. Jak zwani są Turcy, o których mowa w tekście źródłowym? Co kryje się pod dwukrotnie użytą w nim nazwą Romania? (2 p.)

..... Seldżuci / Turcy Seldżuccy
..... Bizancjum / Cesarstwo Bizantyjskie

3. Jakie dwa główne zadania postawił papież Urban II przyszłym krzyżowcom? (2 p.)

..... pomoc wschodnim chrześcijanom
..... wypędzenie pogańskich najeźdźców
z granic chrześcijaństwa

4. Wymień dwie główne korzyści, które papież Urban II obiecał przyszłym krzyżowcom w zamian za udział w wyprawie krzyżowej. (2 p.)

..... odpuszczenie grzechów
..... obfitość łupów

5. W których latach trwała I wyprawa krzyżowa? Jaki był główny jej efekt? (2 p.)

..... 1096-1099
..... zdobycie Ziemi Świętej/Jerozolimy

III. Jan(ko) z Czarnkowa, *Kronika Polaków (Chronica Polonorum)* – fragment z opisu sytuacji po śmierci Kazimierza Wielkiego.

Za czasów Karola, ojca wspomnianego króla Ludwika, najjaśniejszy król polski Kazimierz, pragnąc Królestwo swoje Polskie – za przodków jego, mianowicie po wygnaniu ojca, króla Władysława, przez Krzyżaków z domu niemieckiego, margrabiów brandenburskich i innych książąt sąsiednich zajęte – do całości przywrócić, oraz aby to pewniej i prędzej, bez ostatecznego wyczerpania swego ludu i bez strat, do pożądanego końca doprowadzić, zamyślił prosić o pomoc wspomnianego Karola, który siostrę jego miał za żonę. Gdy to uczynił, prosząc Karola przez uroczyste poselstwo o zbrojnych ludzi, rzeczony król, z pochodzenia Francuz, człowiek bardzo mądry, synowiec Roberta, króla Sycylii, pierwaj nim obiecał dać mu pomoc orężną, rozważył, jakich by się mógł stąd spodziewać zysków lub korzyści. Król Kazimierz, zwiędziony radą swoich, jak mniemał, wiernych doradców, oświadczył Karolowi, królowi węgierskiemu, że w razie gdyby nie miał syna, a miał już dwie córki z małżonki swej Litwinki – chciałby przeznaczyć swoje Królestwo Polskie jego pierworodnemu synowi Ludwikowi, jako swemu najukochańszemu siostrzeńcowi.

Pytania

1. Jaki urząd państwowy w Królestwie Polskim sprawował autor Kroniki Jan(ko) z Czarnkowa? Których lat dotyczy jego Kronika? (2 p.)

..... Podkanclerzy Królestwa Polskiego
..... 1370-1384

2. Jaki były w świetle kroniki główne cele polityki Kazimierza Wielkiego? (2 p.)

..... pragnął „Królestwo swoje Polskie [...] do całości przywrócić”
..... osiągnąć to „bez ostatecznego wyczerpania swego ludu i bez strat”

3. Jak miała na imię siostra króla Kazimierza Wielkiego, o której mowa w powyższym fragmencie Kroniki? Czyją była małżonką (podaj jego imiona, pochodzenie dynastyczne, sprawowaną funkcję)? (2 p.)

..... Elżbieta (Łokietkówna)
..... Karol Robert z dynastii andegaweńskiej, król Węgier

4. Jak miała na imię i czyją była córką wspomniana w tekście małżonka królewska Litwinka? (2 p.)

..... Aldona (Aldona-Anna)
..... córka wielkiego księcia litewskiego Giedymina

5. Wspomniany w tekście siostrzeniec króla Kazimierza Ludwik był królem Polski. W których latach zasiadał na polskim tronie? Jak miała na imię jego córka, która została koronowanym królem Polski? W którym roku zmarła? (3 p.)

..... 1370-1382
..... Jadwiga
..... 1399 r.

IV. Lokacja Oleśnicy na prawie niemieckim, 22 II 1255 r.

My Henryk [III Biały], z Bożej łaski książę Śląska [...] przekazaliśmy okazicielom niniejszego dokumentu, Albertowi i Richolfowi, miasto nasze Oleśnicę, w celu lokowania jej na prawie niemieckim, na tym mianowicie prawie, na którym zostało lokowane, a zarazem jest posiadane miasto Środa Śląska, przeznaczając im co trzeciego denara z sądownictwa i prawo do wybudowania jednego młyna wolnego od świadczeń, a gdyby powstały inne, będą płacić nam czynsz. Wraz z wszystkimi wymienionymi prawami dajemy im i ich dziedzicom na wolne dziedziczne posiadanie cztery wolne łany i udzielamy zgody na wybudowanie folwarku. Mogą oni też posiadać do użytku własnego i ich dziedziców kram z mięsem i kram, w którym sprzedaje się chleb, i kram szewski, ile ich tylko we wspomnianym mieście będą w stanie zbudować. Zezwalamy im na wybudowanie jednej łąźni, dodając im w sposób wolny i spokojnie 100 małych łanów położonych koło miasta w celu lokowania ich na podobnym prawie w ten sposób, by co dziesiąty łan przypadał im i ich dziedzicom. Z któregokolwiek łanu powinni nam płacić dwie grzywny [ok. 200 g] w tych terminach: połowę w najbliższy dzień św. Michała [29 września], drugą część w następujące święto Wielkanocy. Jeśli zaś łany byłyby liczne, chcielibyśmy, by zapłaciły nam taką samą opłatę. Zezwalamy, by na wspomnianych łanach polowali.

Zgadzamy się też, by miasto zostało otoczone murami i wszystkim przebywającym we wspomnianym mieście od najbliższego dnia św. Marcina [11 listopada] przyznajemy na sześć lat we wszystkich dystryktach naszej ziemi prawo do wolnego handlu, by nie wnosili żadnych opłat celnych. Dzierżawcom na wspomnianych polach nadajemy trzy lata wolnizny, by od najbliższego dnia św. Marcina nic z nich nie płacili i nie pełnili żadnej służby, a po tym czasie z każdego łanu zapłacą jeden wiardunek [1/4 grzywny] srebra i jeden małdrat [ok. 530 kg] dziesięciny z trojakiego zboża, to jest po cztery ćwierci pszenicy, żyta i owsa.

Pytania

1. Co to jest lokacja? Jaki wariant lokacji na prawie niemieckim wybrał książę dla Oleśnicy? (2 p.)

- proces zakładania osad miejskich lub wiejskich
połączony z określeniem przez władcę (lub
innego organizatora) ich zasad funkcjonowania i
przywilejów
- prawo średzkie (tj. prawo znane ze Środy
Śląskiej)

2. Czym była wolnizna? Jak długo miała trwać w Oleśnicy? (2 p.)

..... okres wolny od świadczeń na rzecz pana
..... trzy lata

3. Wskaż określone przez księcia prawa i przywileje zasadźców (lokatorów) Oleśnicy. (5 p.)

..... otrzymywali третią część opłat sądowych
..... otrzymywali cztery łany wolne od obciążeń, na
których mogli wybudować własny folwark
..... wybudowanie własnego młyna wolnego od
obciążeń (i ewentualnie dalszych, ale muszących
już opłacać czynsz)
..... prowadzenie własnych kramów
..... prowadzenie własnej łaźni

4. Jaki inny przywilej (oprócz wolnizny) uzyskali przyszli mieszcianie oleśnicy? (1 p.)

..... zwolnienie z ceł na ziemiach rządzonych przez
księcia Henryka Białego